

14/5

Finansministerns tankar om spararnas psykologi

klarades i remissdebatten i skattefrågan den 22 april — först nu tillgänglig i riksdagstrycket. Hr Wigforss vände sig mot åsikten att ett huvudmotiv för sparande är önskan att få ränta på pengarna. "Jag är ganska övertygad om att många människor skulle spara ungefär lika mycket som de göra nu, även om de icke finge ett öres ränta och alltså icke hade ett enda öres skatt på denna ränta. Den stora massan människor spar icke för att få så och så många kronor om året av det lilla sparkapital de ha. De spara därför att tillgången på en viss mängd låt oss gärna säga kapital gör deras dagliga liv litet tryggare. Jag tror att argument eller motivering för sparandet finns på så många andra håll att icke just lockelsen av de kronor man skall få i ränta på pengarna behöver väga tyngst."

I all sin suddighet innehåller detta yttrande märkliga åsikter. Människor skulle enligt hr Wigforss vara så tanklösa att de vid sparande icke lade vikt vid förhållandet att sparkapitalet medför en årlig utdelning i form av ränta. De flesta människor tror säkert att de sparar i förhoppningen att räntan skall ge dem trygghet vid sjukdom eller ålderdom eller åtminstone dryga ut en otillräcklig pension. En ränteinkomst på blott några hundra kronor ter sig för dem som ett avsevärt tillskott i hushållningen. Men hr Wigforss är klar på att deras tro är betydelselös: de sparar lika mycket även om man tar ifrån dem räntan, liksom honan lägger sina ägg lika ivrigt trots att hon genast förlorar dem. Finansministern överskattar dock den mänskliga dumheten. De flesta förstår både att ränteinkomst stimulerar sparande och att hr Wigforss underliga resonemang är till för att täcka en politik som sänker räntorna till det yttersta och därefter drar in det återstående genom beskattning.

En diktare om Tyskland

STIG DAGERMAN:

Tysk böst.

Norstedt. Pris 5:75.

DEN UNGE FÖRFATTAREN Stig Dagerman framträder i sina artiklar från Tyskland — nu i utvidgad form samlade i en bok — som en utmärkt journalist, men framför allt som en betydande diktare. Han redogör klart och sakligt för vad han sett på sin resa, men skildringen blir gripande och inträngande främst genom diktarens intensitet, blick för de enskilda människorna och förmåga att ge stämningar utan att bli sentimental eller patetisk. Bilderna av morgontimmarna i ett hem där kylan och fukten gör varje mänsklig funktion till ett äckligt lidande, av människorna som under veckor får leva i tågkupéer — utkastade från en stad och hindrade att flytta in i en annan — av de trista och meningslösa processerna om små tjänstemäns förhållande till nazismen, allt detta har en sådan kraft att läsaren för första gången tycker sig förstå hur det just nu verkligen är i Tyskland. Statistiska uppgifter, jämförelser och sådant förekommer inte alls i Dagermans bok: dessa ting är obehövliga då det gäller att främst ge ett intryck av en verklighet som i sin ohygglighet är oss så främmande.

Dagerman diskuterar inte närmare det tyska problemet från politisk synpunkt. Men han gör några viktiga påpekanden. Det är orimligt att av genomsnittstysken, som lever i svält, köld och hopplöshet och vars enda intresse blir att klara sig från dag till dag, kräva en levande känsla för demokrati eller över huvud någon annan politisk attityd än önskan om en snar materiell förbättring. Vanliga moraliska termer blir överkliga och meningslösa då nöden är så fruktansvärd som i dagens Tyskland. "Det är inte riktigt att säga, som en välnärd fältpräst från Kalifornien sade över sin bifstek på Nordexpressen, att Tyskland är ett land som alldeles saknar moral. Det är bara så att i nödens Tyskland har moralen fått en alldeles ny dimension, som gör att ovana ögon över huvud inte lägger märke till att den finns. Denna nya moral hävdar att det finns förhållanden då det inte är omoraliskt att stjåla, eftersom stölden under dessa förhållanden i första hand betyder en rättvisare fördelning av det som finns och inte

att beröva någon annan hans egendom, lika lite som svarta börs-handel och prostitution är omoralisk när de har blivit de enda medlen att överleva." Att av detta folk fordra en känsla av kollektivt ansvar för kriget och grymheterna under kriget är orättvist redan därför att de avskyvärda handlingarna begicks av ett mindretal personer, av vilka de flesta endast lydde order. Det är statsstyrelsens förmåga att behärska individernas handlingar som är det väsentliga. Om statens rätt härtill erkännes, "visar det sig snart att den stat som kräver lydnad har medel till sitt förfogande att framtvinga lydnad också i det mest motbjudande. Lydnaden mot staten är odelbar".

I utformningen av tankar som dessa tycker man sig skimta något

slags anarkistisk åskådning hos författaren. Den kommer också fram i en benägenhet att inte engagera sig politiskt, i en reserverad hållning mot dem som i en nyorientering av segermakternas politik ser räddningen för Tyskland och Europa. Denna tendens att ställa sig utanför, att i ett stort ideologiskt perspektiv söka skydd mot kravet på ställningstagande i nuet, är det enda mindre tilltalande draget i en från flera synpunkter lysande bok.

Herbert Tingsten

14/24
14/5